

connessione fra la poesia italiana del Settecento e la lirica del Csokonai si mostra in tutta evidenza nel piccolo romanzo idillico-pastorale **A csókok** („I baci”) del poeta magiaro, opera nella quale l’italianista ungherese Koltay-Kastner notò la presenza filtrata delle letture di tipo pastorale, soprattutto del Marino e del Guarini. Tuttavia, l’incontro più importante del poeta ungherese con la poesia italiana fu senz’altro quello con il Metastasio. Forse a causa della sua amara e infelice esperienza di vita, Csokonai al Metastasio autore di drammi pomposamente grandiosi e in fondo sensuali preferì da subito il Metastasio lirico leggiadro, degli affetti impercettibili tipici della canzonetta. Ciò appare del tutto evidente nella prospettiva dei suoi **Lilla dalok** („Canti a Lilla”, 1803) e nelle **Ódák** („Odi”, incompiute, 1805), opere in cui seppe raggiungere livelli altissimi.

Il lieto fine, gli affetti gentili, l’amore, che pur nel solco dello spirito rococò regnante all’epoca in tutta Europa recavano già in sé i germi delle idee dell’Illuminismo con la sua sobria razionalità, nonché la malinconia, l’idillio e il sogno sono gli aspetti del Metastasio che arricchiranno il Csokonai autore e saranno da lui magistralmente trapiantati nella sua pianura magiara. Tanto che, anche quando il grande poeta magiaro si sarà ormai allontanato dallo spirito più ovattato, tenue, delicato della poesia metastasiana, questi elementi, unitamente alla perfezione della forma, ereditati dal Metastasio, si mostrano per intero nelle sue grandi composizioni, conservando in certe espressioni, nella delicatezza delle immagini, nella perfezione e nella sinteticità del versificare tutti i connotati, le caratteristiche di quella poesia. Come nel suo famoso canto **A szegény Zsuzsi, a táborozáskor** („La povera Susi all’epoca degli accampamenti”), del 1802, dove un certo spirito popolare, tipico nella poesia ungherese, si amalgama con l’arte del versificare di cui ormai l’italiano Csokonai è pienamente padrone, tanto che basta il piccolo accenno al „timbro color viola” (**Violaszín pecsét alatt**), apposto sulla cartolina precetto ricevuta dal giovane innamorato della „povera” Susi, a dimostrare come il grande poeta magiaro avesse ben appreso la lezione italiana e quella di Metastasio in particolare, così bene da padroneggiare anche il più piccolo e insignificante aspetto della realtà elevandolo a poesia:

Il comando giunse a sera
sotto un timbro color viola,
una bella notte di primavera
han bussato dal mio Gianni.
Roberto Ruspanti

Roberto Ruspanti

XVIII. századi olasz költészet és Csokonai lírája közti szoros kapcsolatot egyértelműen felfedezhető „A csókok” című próza-idilljében. Az olasz irodalommal foglalkozó Koltay-Kastner kiemeli az olasz pástorköltemények, különösen Guarini és Marino hatását Csokonai művére.

Mégis, a legnagyobb jelentőségű találkozást Metastasio lírája jelentette a magyar költő művészetére. Csokonai talán a keserű és boldogtalan sorsa miatt Metastasio nagyszabású, pompás, érzéki színpadi műveiben az olasz költő könnyed, nagyon finom, érzelmekkel teli canzonettáit fedezte fel és szerette meg. Lírai kifejezésében ez a könnyed hangnem a későbbi **Lilla dalokban** (1803) és az **Ódákban** (befejezetlen mű, 1805) jutott a legmagasabb művészi szintre.

Csokonai mesterien ültette át a magyar költészetbe Metastasio műveiből a melankólia, az idill, az álom, a boldog befejezés („lieto fine”), a kedveskedés, a szerelem gondolatát.

Ezek túlmutatnak az Európában még uralkodó rokokó irányzaton, s már magukban hordozzák a józan ésszerűséget hirdető felvilágosodás eszméit.

Csokonai lassan eltávolodott az olasz költő édeskés, könnyed stílusától, de Metastasio költészetének jellemzőit teljességében megőrzi a legnagyobb verseiben. Ez a gazdag örökség megmutatkozik bizonyos kifejezésekben, finom képekben és a tökéletes versformában.

Csokonai **A szegény Zsuzsi, a táborozáskor** (1802) című híres versében bravúrosan ötvözi a magyar költészetben csírájában már meglévő népiességet (népies elemeket és verselést) az olasz versformával, amelynek az „olaszos” Csokonai már teljesen birtokában van. Olyannyira, hogy a „szegény” Zsuzsi fiatal szerelmétől kapott katonai behívón a „violaszín pecsét”-re való utalás elegendő ahhoz, hogy bizonyítsa, mennyire jól elsajátította a nagy magyar költő az olasz leckét és elsősorban a Metastasiótól tanultakat. Ennek segítségével sikerül megragadnia a valóság legkisebb és legjelentéktelenebb mozzanatát és mindezt a költészet magaslátába tudja emelni.

Estve jött a parancsolat
Viola- szín pecsét alatt,
Egy szép tavaszi éjszakán
Zörgettek Jancsi ablakán

Roberto Ruspanti

In Hungary long critical studies begun in the middle of the 19th century have demonstrated the influence of Italian poetry on Hungarian poets between the 18th and the 19th centuries. Mihály Csokonai Vitéz, one of the greatest poets and writers in Hungary, represents perhaps the purest expression of such influence. Csokonai’s 230th birthday is celebrated this year, but he was only 18 when he commenced his study of Italian language and poetry. It was in that period that he translated Tasso, Ariosto, Guarini, Metastasio and the Italian Arcadian poets. With these translations, Csokonai became fond of the Italian language and assimilated the poetic shapes which he would recall in his own verse and his writing in general. This intense connection is particularly clear in Csokonai’s short pastoral novel *A csókok*, in his *Lilla Dalok* and his *Ódák*.